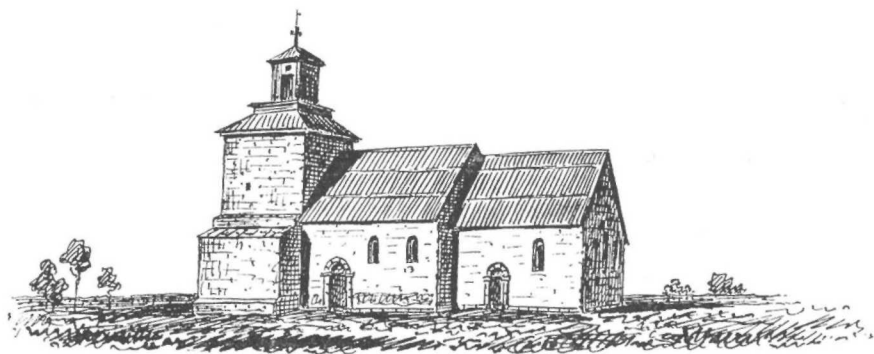

Vamlingbo kyrka.

Carl Linnæus har i sin handskrivna *Iter Gotlandicum* 1741 (s. 370) antecknat; »Wij anlände kl. 8 om aftonen åter igen til Wamlingbo, där wij blefwo andra natten hos Probst. Julius 10. Förr än wi reste härfån besågom wi på Kyrkiogården åtta stycken Runstenar, fast somblige af them woro allenast fragmenta, at wi på 3 endast kunde finna något läseliget.» I den tryckta reseberättelsen, *Öländska och Gothländska resa* (1745), s. 255: »Wamlingebo war det södersta Pastoratet på Gothland. Åtta stycken Runstenar lågo på Kyrkogården i Wamlingebo, fast somlige af dem woro allenast fragmenta, och 3 af dem allenast kunde läsas.» I den samling av sina inskriftsläsningar, som Linnæus överlämnade till biskop Wallin (*Analecta Gothlandica* 1, s. 639–641), upptagas också mycket riktigt »På Wamlingbo Kyrkjogård ... 3 läseliga» runstenar, nämligen G 4, G 5 och G 7.

C. G. Hilfeling 1799: »Fortsattes afteckningarne af Vamlingbos gamla Munkestenar i kyrkan och efter erhållen hjälp af en Hustru som afskurade måssan af de på Kyrkogården varande Runstenar. Lästes 2^{ne} dock mycket defecte [G 4 och G 5], den 3^{dje} var omöjelig att få minsta sammanhang af [G 6].» Tyvärr har Hilfeling icke efterlämnat några teckningar av de tre runstenarna.

Kyrkoinventarium 1830 innehåller intet om runstenar.

Liljegren (*Runurkunder*, 1833) upptager utom G 4–6 (=L 1809–1811) med hänvisning till Linnæus (1745) ytterligare 5 inskrifter med nr L 1812–1816, men utan kända inskrifter.

Carl Säve har icke kunnat återfinna någon enda runristad gravhäll vid Vamlingbo kyrka. Han anför G 4–6 (=S 186–188) efter L 1809–1811 och upptager ytterligare 5 nummer (S 189–193) med Liljegren och sålunda ytterst Linnæus som källa: »L 1812–1816, olästa och troligen oläsliga. Af alla dessa 8 Vamlingbo-stenar finnes nu ingen enda i behåll, ja, ej ens det minsta stycke, utan allt är förkommet eller förstördt, och troligen har detta skett vid och efter den våld, som härjade tornet och en del af kyrkan omkr. 1817–1819.»

Ingenting har heller kommit i dagen i samband med kyrkans restaurering år 1961.

4. Vamlingbo kyrka.

Litteratur: L 1809, S 186. C. Linnæus, *Iter Gotlandicum* (hs i Linnean Soc., London), s. 370; G. Wallin, *Analecta Gothlandica* 1, s. 640 (Linnæus), 680, 706, 746; C. G. Hilfeling, *Resejournal* (F m 57: 6), s. 75 f.

Runristad gravhäll »på kyrkogården» (Linnæus, Wallin, Hilfeling). Den var liksom övriga runstenar förkommen redan vid mitten av 1800-talet (Säve).

Inskrift (enligt äldre källor):

+ **iu**an : **i** : **n**ora : **lit** : **gi**ara : **pin**na : **st**ain : **y**fir : **si**na : **mo**pur : **hal**uiu
 5 10 15 20 25 30 35 40 45

»Johan i Nora lät göra denna sten över sin moder Hallvi.»

Till läsningen: Linnæus (Wallin s. 640): Intet skiljetecken efter 5 i. 13-17 **ki**ara, 28-31 **uf**ir, 41-46 **hal**utu. — Hilfeling: 23-31 **st** ... **if**tr, 41-46 **hal**ui.

Biskop Wallin har antecknat: »De många runstenar här äro [d. v. s. i Vamlingbo], lära tilförene vara aftagna. Denna [d. v. s. G 4] kom jag at afskrifwa, derföre at der uppå war det än brukeliga Bondemålet i Södre.» Vad han därmed har åsyftat, synes vara svårt att förstå.

Nora är en gård i Vamlingbo, ungefär 5 km S om kyrkan. Gravhällen har säkerligen legat på den del av kyrkogården, som har tillhört Nora.

Johan är ett av de vanligaste inlånade mansnamnen i de medeltida gotländska runinskrifterna. Utom här i G 4 förekommer det i följande inskrifter: G 35, 38, 62, 69, 119, 122, S 14, 31, 46, 54, 103 och 111. Om namnet *Johan* i gotländska inskrifter se även H. Pipping, *Om runinskrifterna på de nyfunna Ardrestenarna* (1901), s. 38.

Kvinnonamnet *Hallvi* förekommer även på G 115 Gammelgarn. Med samma efterled kvinnonamnet *Rudvi* (se G 13), *Botvi* (se G 42), *Likvi* (se G 114), *Hailvi* (G 136 Sjonhem). Om kvinnonamn på -vi se M. F. Lundgren, *Spår af hednisk tro och kult* (1880), s. 54, S. Bugge i *ATS* 10 (1887-91), s. 357, E. Wessén, *Nordiska namnstudier* (1927), s. 109. Förleden *Hall-* även i kvinnonamnet *Haldiaub*, se G 3.

5. Vamlingbo kyrka.

Litteratur: L 1810, S 187. C. Linnæus, *Iter Gotlandicum* (hs i Linnean Soc., London), s. 370; G. Wallin, *Analecta Gothlandica* 1, s. 641 (Linnæus), 680, 746; C. G. Hilfeling, *Resejournal* 1799 (F m 57: 6), s. 76.

Runristad gravhäll, liksom G 4 »på kyrkogården» (Linnæus, Wallin, Hilfeling). Enligt Säve förkommen. Ingen avbildning har blivit bevarad.

Inskrift (enligt Linnæus):

... **uir** : **uk** : **bor**iaukr : **lit** · **gera** : **st**ain · **hin**na : **yuir** : **sig**riþ ok : **bo**þfriþ : **i** : **oa**boi : **fi**þir :
 5 10 15 20 25 30 35 40 45 50 55 60

sina : **hur** : **sum** : **-unir** : **ra**þir · **bi**þin : **furi** ...
 65 70 75 80 85

»... och ... läto göra denna sten över Sigfrid och Botfrid i Öjabo(?), sina fäder. Envar som kan tyda runor(?) bedje för dem. Amen.»

Till läsningen: Wallin (s. 680): ... **sig**r ... **uir** : **uk** : **bor** ... **uir** : **litu** : **ke**ra : **st**ain : **hin**na : **yuir** : **sig**riþ : **ok** : **bo**þfriþ : **i** : **oa**bo : **i** **fopir** : **si**na : **hu**ar : **sum** : **bunir** : **ra**þir : **bi**þin : **furi** : **p** ... **amen**. — Hilfeling har följande avvikande läsningar: 1-16: ... **ik** : **ok** : **botaukr** : **lit**, 50-55 **i** : **oi**boi, 57 **a**, 71-79 **huilir** : **ba**þir, 84 **a**, 85- **fyri** : **pa**im **i-s** ... **-min**.

Inskriften tycks ha börjat med två namn. Predikatsverbet har sannolikt haft plural form, så som i Wallins läsning: »läto göra». Två män ha låtit göra stenen till minne av sina fäder Sigfrid och Botfrid. Dessa ha måhända varit bröder, eftersom de få en gemensam gravvård. De ha bott på en plats som har tecknats **i** : **ao**baoi (Linnæus), **i** : **oa**bo : **i** (Wallin), **i** : **oi**boi (Hilfeling). Troligen avses därmed det närbelägna Öja. Jfr G 22 i **ayu** i Öja.